

Meer dan boeven vangen

FRED TEEVEN

**MEER DAN
BOEVEN VANGEN**

KRONIEK VAN EEN
CRIMEFIGHTER

Geschreven in samenwerking met Rudie Kagie

2020 Prometheus Amsterdam

© 2020 Fred Teeven

Omslagontwerp Bart van den Tooren

Foto omslag Pim Ras/Hollandse Hoogte

Lithografie afbeeldingen BFC, Bert van der Horst, Amersfoort

Zetwerk Mat-Zet bv, Huizen

www.uitgeverijprometheus.nl

ISBN 978 90 446 4312 1

Baas in eigen bus

Een passagier wil gaan zitten, met in zijn hand een zak patat waar klodders mayonaise van afdruipen. Hij mag uitstappen voordat hij is ingestapt. Sorry, maar als buschauffeur heb ik me aan de gedragsregels van Connexxion te houden. Het nuttigen van etenswaar of het consumeren van drank tijdens de rit is niet toegestaan. Een puber die kauwend op een kroket z'n ov-chipkaart tegen de scanner drukt, houd ik tegen. 'Vind je het erg om die kroket even buiten op te eten?' De jongen blaast mopperend de aftocht, ik start de bus.

Het Stationsplein in Haarlem is mijn vertrekpunt. In de pauze tussen twee ritten door trakteer ik mezelf op een bekertje koffie van de kiosk aan de overkant. Als het koud is, kruip ik met m'n dampende bakkie alvast achter het stuur. Strikt genomen druist dat in tegen de bedrijfsetiquette. Waarom zou ik wél mogen wat ik passagiers verbied? Ik drink m'n koffie op, gooi het bekertje in de prullenbak en dirigeer de bus in de richting van het drukke centrum. Bij de derde halte zie ik een mevrouw met een *tall cappuccino* in de hand, keurig met dekseltje erop. Ik zie meteen: dit gaat geen knoeiboel worden. We wensen elkaar goedemorgen

en ze neemt plaats. Over de reiziger die met een dichtgeknoopt pakje brood binnenkomt, doe ik evenmin moeilijk.

Het is toegestaan om op de bank achter de chauffeur neer te ploffen en vervolgens eindeloos en keihard in het mobieltje te tetteren. Daar heeft Connexxion geen regels voor. Op een gegeven ogenblik was ik het zat. Ik draaide me om en vroeg: 'Zou het misschien iets zachter kunnen, mevrouw? Er kwam zojuist een ambulance voorbij en ik kon nauwelijks de sirene horen.' Ze keek me verschrikt aan. 'Zijn uw oren zo slecht dan?' Het lag op m'n tong om te zeggen: ja, sinds een klein jaar ben ik aan het linkeroor doof.

Ooit was ik een officier van justitie die de politiek in ging. Tegenwoordig ben ik een buschauffeur die ooit staatssecretaris was. De bus is een rijdende biotoop waar de samenleving op microniveau aan me voorbijtrekt. Ik steek de hand op naar oude bekenden, help een invalide instappen, maak een geintje met een vrolijk joch met een verstandelijke beperking. Laatst raakte ik aan de praat met een ex-crimineel die ik in een vorig leven tegenover me had in de rechtszaal.

Ik geniet van het collegiale contact met chauffeurs in de kantine. Even armpje drukken? 'Ja,' zei ik, 'kom maar op.' Als je iemand een hand geeft, voel je meteen of je hem kunt hebben of niet. Deze man was de sterkste van de groep, dus ik dacht dat ik zou gaan verliezen. We waren aan elkaar gewaagd, dat maakte het spannend voor degenen die ons aanmoedigden. Ik won.

Armpje drukken heb ik als officier ook wel gedaan. Een verdachte die zou worden voorgeleid wilde in het cellenblok aan de Parnassusweg even de krachten meten. Hij won.

In 2017 hadden we een prachtige zomer. De tuin lag er schitterend bij, Yvonne en ik genoten bij zonsondergang van een glaasje op het terras, doorkruisten het groene hart van ons mooie land op de motor, waren gelukkig. Toch knaagde er iets. Ik vond dat ik absoluut onvoldoende te doen had. Het bedrijf in risicomangement dat ik met een compagnon was begonnen, liep niet echt goed. De reputatie die me na mijn vertrek uit politiek Den Haag aankleefde, droeg niet bij aan een vliegende start in de vrije sector.

In 1978 had ik het groot rijbewijs gehaald omdat ik als vakantiekracht op de bus bij NZH wilde werken. Ik reed bejaarden rond, deed schoolreisjes en af en toe draaide ik mee op de lijndienst. Mooie tijd in een totaal andere omgeving dan die waarin ik later m'n boterham zou gaan verdienen.

Vier decennia later bedacht ik dat er in het afgelopen halfjaar weinig uit m'n vingers was gekomen. Ik wilde weer aan de bak. Zo kwam ik op het idee om na vele jaren weer achter het stuur van een bus te kruipen. Zou ik dat nog steeds kunnen? Als jongetje droomde ik er al van om vrachtwagenchauffeur te worden.

Ik dacht dat ik rechtstreeks kon solliciteren bij Connexion, maar ik werd doorgeleid naar de site van uitzendbureau Consolid, dat de personeelswerving voor Connexion doet. Consolid nodigde me uit voor een gesprek.

Ik kwam tegenover een medewerker te zitten die langdurig in zijn papieren rommelde. Hij keek me onderzoekend aan en vroeg: 'Bent u *de* Fred Teeven?'

'Ja,' zei ik, 'dat ben ik.'

'Waarom wil iemand van uw leeftijd en uw staat van dienst nog buschauffeur worden? U kunt toch betere banen krijgen?'

‘Dat zal best, maar daar heb ik nu geen zin in. Ik moet iets om handen hebben en dit lijkt me erg leuk om te doen. Wat is daarop tegen?’

‘Daar is niets op tegen. Het is wel erg ongebruikelijk. Ik heb zoiets nooit eerder meegemaakt.’

De sollicitatieprocedure begon met het invullen van formulieren. Connexxion liet me langskomen om een proefrit te maken. Dat ging goed, althans: goed genoeg om me een arbeidscontract aan te bieden. Na een paar bijschoollessen bij een bevriende rijsschoolhouder laveerde ik de bus twee weken onder begeleiding van een mentor door de straten van Haarlem. Vanaf de derde week was ik baas in eigen bus.

Ik stond geparkeerd voor het WTC in Amsterdam toen een dame instapte met de blik van herkenning waar ik een beetje aan was gewend geraakt. Ze noemde haar naam en vertelde dat ze bij het *Haarlems Dagblad* werkte. Vervolgens vroeg ze of ze mocht schrijven over Fred Teeven en zijn nieuwe leven als buschauffeur. Vond ik best. We maakten een afspraak.

Dat gaat niet goed, dacht ik die avond bij mezelf. Ik weet precies wat er nu gaat gebeuren. Vanaf volgende week krijg ik elke dag journalisten en tv-ploegen achter me aan.

Ik besloot de mediastrategie in eigen hand te nemen. Ik belde John van der Heuvel van *De Telegraaf* die mijn carrièremove daags daarop prominent op pagina 3 onder de aandacht bracht. In het weekend daarna liepen camera-ploegen van het *NOS Journaal*, *Hart van Nederland* en RTL rond op het Stationsplein in Haarlem. Ik kwam in *Le Figaro* en in de *Frankfurter Allgemeine*. Anderhalve week na het opsteken van de mediastorm ebde de belangstelling langzaam weg. Alleen critici blogden onverdroten voort

over de duurste buschauffeur van Nederland. Ze vroegen zich af of mijn wachtgeld al dan niet zou worden stopgezet.

De eerste maanden wilden twintig passagiers per dag met me op de foto. Drie jaar later melden zich per kwartaal nog twee à drie gegadigden die een selfie met me willen maken. Aanvankelijk informeerden reizigers nu en dan of het besturen van een bus niet beneden mijn stand was. Dat hoor ik gelukkig niet meer.

Door alle publiciteit rond mijn overstap van politicus naar buschauffeur ging Verinq, het bedrijf dat ik met een compagnon had opgezet, ineens goed lopen. Twee maanden nadat we waren begonnen, kwamen de eerste opdrachten binnen. Het beeld in de media kantelde. De gunfactor speelde een rol. Fred Teeven was niet langer die gedroste biljartbal van de bonnetjesaffaire, maar een bekende Nederlander die de guts had om de stem van zijn hart te volgen.

Toen ik bij Connexxion aan de slag ging, zat ik vijf volle dagen per week op de bus. Dat is inmiddels teruggebracht tot ongeveer één dienst per week. Als buschauffeuruitzendkracht met een nulurencontract verdien ik netto iets meer dan 10 euro per uur.

Als ik zondagochtend om kwart voor vier opsta, ben ik om kwart voor vijf op de remise, zit ik tot na het middaguur achter het stuur en rond halftwee ben ik thuis. Inclusief weekendtoeslag heb ik dan iets meer dan 100 euro verdiend.

Ik reed nog maar een paar weken bij Connexxion toen chauffeurs in de bedrijfskantine me begonnen te bestoken met commentaar op de politiek. Ook op Mark Rutte hadden ze kritiek. Waarom laat hij al die migranten binnen,

waarom zorgt hij niet dat we beter betaald krijgen, waarom wordt er bezuinigd op de zorg?

‘Ga het Rutte zelf vertellen,’ zei ik.

‘Haha, we zien die man nooit,’ werd er geroepen.

‘Dan gaan we dat regelen,’ blufte ik. ‘Ik ga ervoor zorgen dat jullie Rutte zelf kunnen vertellen wat er mis is in dit land.’

Ik plakte een briefje op de ijskast in de kantine: een dagje uit naar Den Haag, bezoek aan de Tweede Kamer, gesprek met premier Mark Rutte, wie gaat er mee?

We hebben dat uitstapje twee keer gemaakt met een groep van vijfendertig chauffeurs. Ik had een bus van Connexion gehuurd. Ik zat niet zelf achter het stuur, maar trad op als reisleader.

Beide keren kregen we een rondleiding in de Eerste en Tweede Kamer. Ik had geregeld dat we zouden eten in het restaurant van het parlement. De eerste groep kreeg de drukbezette Mark Rutte niet te spreken, de tweede groep wel. Hij heeft een uur met de chauffeurs gepraat. ’s Avonds om tien uur waren we terug in Haarlem.

Voor sommigen was het de tweede kennismaking met de premier. Begin 2018 had ik Rutte al eens een ochtend te gast op de bus. Toen we voorafgaand aan de rit de Connexion-kantine binnenkwamen, vroeg een chauffeur zich af of dit bezoek een oriënterend karakter had. Was het de bedoeling dat binnenkort álle bekende vvd’ers bij zijn bedrijf zouden komen werken? Premier Rutte stelde hem gerust. Hij moest nog wat dingetjes in Den Haag afmaken.

Een vliegende start

Ik geniet als ik op een vroege zondagochtend de bus door het oude centrum van Haarlem dirigeer, de stad waar ik in 1958 werd geboren en opgroeide.

Mijn jeugd speelde zich af in de volkswijk het Rozenprieel, met op de achtergrond de schaterlach van een altijd aanwezige vrolijke vader. Hij moet ouder zijn geweest dan hij voortleeft in mijn herinnering. Het leeftijdsverschil tussen mijn ouders was aanzienlijk, maar daar stond ik nooit bij stil. Mijn vader was zesenzeventig en mijn moeder vijftientwintig toen ze met elkaar trouwden.

Ik had geen broers of zussen, maar toch voelde ik me allerm minst eenzaam. Ik had de mazzel op te groeien in een fijn, warm gezin. Mijn vader werkte als chef bij de firma Johan Enschede. Hij controleerde de kwaliteit van het papiergeld dat daar werd gedrukt. Na zijn pensionering ging hij bij een meubelbedrijf werken. Ik weet nog hoe overdreven ik het vond dat een man van zijn leeftijd in een vrachtwagen rondreed om tafels en stoelen af te leveren bij klanten. Waarom ging hij niet van zijn pensioen genieten? Ik moest zelf buschauffeur worden om de drijfveren van mijn vader te doorgronden.

Vanaf mijn vijfde jaar deed ik aan judo, dat heeft me geholpen om van me af te bijten. Tot mijn negende was ik een fors ventje dat te dik was voor z'n leeftijd. Niet dat ik voortdurend werd gepest, maar ik was typisch zo'n jochie dat op het speelveld nooit als eerste zou worden gekozen. Ik trad niet graag op de voorgrond.

Na de basisschool volgde ik de havo op de Spaarne Scholengemeenschap in Haarlem. Ik wilde luchtverkeersleider worden, maar het bètapakket dat je daarvoor nodig hebt, lag me niet. Wiskunde, scheikunde, natuurkunde en biologie, dat was allemaal niets voor mij. Ik bleef zitten in de tweede klas. In de vierde van de havo bleef ik nog een keer zitten. Ik heb langer dan gemiddeld over de middelbare school gedaan, maar dat kwam vooral doordat ik te veel andere dingen leuk vond: judo, scouting, rugby, m'n brommer, uitgaan. Huiswerk maken was geen hobby van me. Daar kwam bij dat in de tienertijd mijn ogen slechter werden. Ook dat was geen pre om het vak van luchtverkeersleider te gaan uitoefenen.

Tientallen jaren later, toen ik staatssecretaris was, interviewde *Panorama* Anneke, met wie ik in 4 havo een klein jaar verkering had. Ze vertelde dat mijn bijnaam destijds Stille Willie was, omdat ik nooit veel zei. Dat was ik vergeten, maar ze had gelijk. Ze had nooit verwacht dat ik later de politiek in zou gaan. Niemand had dat toen zien aankomen, ik zelf al helemaal niet. De decaan van de Spaarne Scholengemeenschap zei later in *Trouw* dat de havoschoolier Fred Teeven eigenlijk alleen geïnteresseerd was in een mooi huis en een dure auto. Dat was kennelijk het beeld dat hij van me had. Dat mensen me beoordelen op basis van een indruk die niet strookt met mijn beleving van de werkelijkheid, zou je de *story of my life* kunnen noemen.

In de derde klas van de havo was er een jochie dat altijd door zijn klasgenoten werd gepest. Op een gegeven moment was ik dat getreiter zo zat, dat ik een van die pesters bij de kladden greep en hem in het Spaarne gooide. Ik had hem gewaarschuwd: nú ophouden met pesten, anders smijt ik je in het water. Dat doe je toch niet, zei hij. Nou, plons, daar lag hij.

Ik had niet voor eigen rechter mogen spelen, dus mijn ouders moesten voor een gesprek met de directeur op school komen. Ze waren zowel boos als trots op me. Dat ik het had opgenomen voor een jongen die altijd werd gepest, vonden ze nobel, maar ik had dat volgens hen anders moeten aanpakken. Toch keken mijn medeleerlingen vanaf die dag wel met meer ontzag naar me.

Dat ik inmiddels was begonnen met rugby, eerst in Heemstede bij HBC en later in Haarlem, hielp daaraan mee. Rugby is een sport waar je leert incasseren en daar had ik later in mijn werkzame leven veel profijt van.

In 1977 heb ik de havo strompelend afgemaakt. Mijn vader adviseerde om al op m'n achttiende zowel het kleine als grote rijbewijs op zak te hebben; je wist nooit waar het goed voor was. Tot oktober dat jaar had ik een baantje bij een strandtent in Zandvoort. 's Ochtends stoelen neerzetten, drankjes rondbrengen, afrekenen, bruin worden, beetje flirten – ik had het zeer naar m'n zin. Ik had geen omljnd plan van wat ik zou gaan doen, al begreep ik wel dat ik niet de rest van m'n leven strandstoelensjouwer kon blijven. Mijn oog viel op een advertentie van de belastingdienst.

Met een havodiploma kon je, zoals ze dat noemden, 'horizontaal instromen' bij de belastingdienst. Je kreeg een opleiding, die inhield dat je gedurende twee jaar twee da-

gen per week de opleiding voor belastingcontroleur in Utrecht volgde. Eén dag per week liep je stage bij de belastingdienst in je woonplaats, de twee resterende dagen besteedde je aan het maken van opdrachten en huiswerk. Niet gek, want terwijl je studeerde, verdiende je het minimumjeugdloon. Ik kon een autootje kopen, woonde bij m'n ouders, studeerde en kreeg nog betaald ook. Omdat ik me na de opleiding voor belastingcontroleur ook onbezoldigd ambtenaar korps rijkspolitie mocht noemen, hoefde ik echter niet onder de wapenen. Ik zou het trouwens niet erg hebben gevonden om militaire dienstplicht te vervullen.

Als mensen vroegen of ik voor de belastingdienst had gekozen omdat ik dat fiscale stelsel zo machtig interessant vond, antwoordde ik naar waarheid dat ik daar helemaal niets mee had. Ik had iets met een baan die lekker verdiende. Als daar deze studie voor noodzakelijk was, ging ik die volgen. De opleiding vond ik niet moeilijk, daar ben ik zonder problemen doorheen gerold. Eerlijk gezegd vond ik al die belastingwetten en de verschillen tussen inkomstenbelasting, loonbelasting en omzetbelasting niet erg inspirerend.

In het laatste jaar van de opleiding vond ik het werk bij de belastingdienst zo mogelijk saaiër dan de studie die daaraan vooraf was gegaan.

Meestal ging ik met een ervaren belastingcontroleur op controle bij bedrijven. Daar zat ik de hele dag boekhouding door te spitten, een bezigheid die mij niet vermocht te boeien. Toch was ik pragmatisch genoeg om stug door te zetten. Want ik wist dat ik na anderhalf jaar kon kiezen voor directe belastingen of indirecte belastingen. Dat vooruitzicht bood perspectief. Bij directe belastingen ging

je inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting doen. En als je indirecte belastingen koos, dan ging je naar de controle van omzetbelasting of naar de accijnzen. Aangezien driekwart van de studenten voor directe belastingen ging, koos ik indirecte belastingen. Vond ik net iets leuker. Dan ging je bij ondernemers langs en hoefde je niet de hele dag binnen te zitten. Je mocht zelf een standplaats kiezen.

Ik opteerde voor standplaats Haarlem. Lekker dicht bij huis, me specialiseren in omzetbelasting en invoerrechten bij de toenmalige inspectie en invoerrechten en accijnzen. Kort voordat ik die stap zou zetten, zag ik dat er een vacature was bij de FIOD, ook in Haarlem aan de Surinameweg in Schalkwijk, in hetzelfde gebouw als de belastingdienst.

Fiscaal rechercheur bij de FIOD, dat leek me wel wat. Fiscale fraude en fraudeurs opsporen, met de politie samenwerken, de frisse buitenlucht, de adrenaline voelen stromen – dat was echt iets voor mij. Ik was inmiddels bevriend geraakt met een paar collega's met wie ik in het tweede jaar ook buiten de opleiding optrok. Onder dit illustere gezelschap studenten bevonden zich de latere vvd-bewindsman Henk Kamp en Arthur van Dijk, eveneens van de vvd, die nu commissaris van de Koning in Noord-Holland is.

Op 1 mei 1980 ging ik bij de fiscale recherche aan de slag. Ik was eenentwintig en zou de geschiedenis ingaan als een van de jongste fiscale rechercheurs ooit. Voor mij was de entree op de arbeidsmarkt, voor het eerst de mouwen opstropen en geld verdienen, een nieuwe stap in mijn leven. Ik zie mezelf nog op de drempel staan bij de werkkamer van Willem Rookus, het toenmalige hoofd, die al sinds 1946 bij de FIOD zat en direct na de oorlog bij de geldzuivering was aangesteld als hoofd van de fiscale recherche.

Tussen de middag fietste ik op en neer naar huis, even

een broodje of een harinkje happen bij mijn ouders. Mijn vader was toen net gepensioneerd, maar nog volop actief.

Ik had inmiddels verkering met Hedi, de vrouw die later de moeder van onze kinderen Kelly en Cindy zou worden. Algauw waren we druk bezig om een huis te kopen. We hadden elkaar in het voorjaar van 1979 op dansles leren kennen. M'n vader en moeder zeiden: als je ergens wil komen in het leven, is het een vereiste dat je kunt stijldansen.

Ik was niet politiek actief in die tijd, al zat ik met mijn vader wel altijd op verkiezingsavonden aan de radio of de tv gekluisterd. Mijn vader had na de oorlog communistisch gestemd, maar was eind jaren zeventig behoorlijk opgeschoven naar rechts. Hij was een enorme fan van Hans Wiegel, dat was zijn grote held. Mijn moeder vond dat rechtse gedoe maar niks. Volgens haar was Hans Wiegel geen prettig iemand. Politiek was in huize Teeven een terugkerend onderwerp van felle discussie. We zouden het onderling nooit eens worden. Mijn moeder is altijd op de PvdA blijven stemmen.

Op mijn werk verliep het inwerken bij de FIOD intussen van een leien dakje. Mijn chef Rookus stelde me voor aan Ton Apeldoorn met de woorden: 'Fred, dit is Ton, je collega, hij is tien jaar ouder dan jij en hij gaat jou vanaf vandaag het vak leren.' Ton was op dat moment eenendertig en werkte zo'n acht jaar bij de FIOD.

Kort nadat we voor het eerst samen op pad gingen, stonden we bekend als het 'gevroesde duo'. Apeldoorn en Teeven hielden van stevig aanpoten. Tussen de bedrijven door mochten we graag een biljartje leggen. Hij was daar beter in dan ik, maar onderweg leerde hij me m'n biljarttechniek verbeteren.

In die tijd kreeg een FIOD-rechercheur een dienstauto, dat was bijna standaard een Ford Escort. Gsm bestond nog niet, dus als je een melding aan kantoor wilde doorgeven, moest je voldoende kwartjes en dubbeltjes bij je hebben voor de telefoon. Later kregen we een semafoon mee. Ook leuk. Als je onderweg was en het kantoor had urgent iets van je nodig had, dan volstond een korte piep. Had men je minder snel nodig, dan kwam er een lange piep.

De fiscale recherche van de FIOD was omvangrijker en belangrijker dan de douanerecherche die destijds een beetje als het ondergeschoven kindje van de organisatie werd beschouwd. De douanerecherche hield zich bezig met fraude rond invoerrechten, accijnzen, smokkel van verdovende middelen en vuurwapens. De dienst concentreerde zich op de havens en de vliegvelden. Wij van de fiscale recherche onderzochten fraude met omzetbelasting, inkomstenbelasting, loonbelasting, vennootschapsbelasting, kansspelbelasting – dat soort zaken. Het échte werk, zeg maar. Zo zagen wij dat toen.

De allereerste zaak die ik deed, betrof een tandarts die volgens ons had gefraudeerd bij de inkoop van goud. We gingen ervan uit dat hij meer goud had ingekocht dan hij had opgegeven, dat hij zwart had omgezet en dat hij meer patiënten had behandeld dan hij in de boeken verantwoordde. Hij lag al een tijd overhoop met de belastinginspecteur in Amsterdam, maar omdat ze daar niet uit kwamen, was daar een navordering met een boete van 50 procent uit gerold. Die weigerde hij te betalen. De zaak werd overgedragen aan de FIOD met de boodschap: we hebben hier een geval van een tandarts die stevig fraudeert, maar we kunnen het niet bewijzen. Wij eropaf. Mijn hart bonkte in mijn keel toen we naar dat tandtechnisch labo-